10 YÖNETMEN ve TÜRK SİNEMASI

Hazırlayan: Ertekin Akpınar
Agora Kitaplığı, İstanbul, Mayıs 2005, 260 sf.

'10 Yönetmen ve Türk Sineması', Ertekin Akpınar'ın Türk sinemasının farklı kuşaklarından birbirinden önemli on yönetmenle son bir yıl içinde yaptığı söyleşilerden oluşuyor. Bu isimler arasında Halit Refiğ, Erden Kıral, Atıf Yılmaz, Yavuz Özkan, Ziya Öztan, Ali Özgentürk, Memduh Ün, Yeşim Ustaoğlu ve Tunç Başaran'ın yanı sıra geçen ay kaybettiğimiz Ömer Kavur da var. "Bir yönetmen bir filmi çekmeye nasıl karar verir?" sorusundan yola çıkan Ertekin, söyleşilere yönetmenin çocukluğu, eğitimi ve sinemaya ilgi duymaya başlamasına dair sorularla başlamayı tercih etmiş. Böylece yönetmenlerin sinemaya nasıl girdiklerini; ilk kez nasıl yönetmen koltuğuna oturduklarını; senaryo yazımında, çekim aşamasında ya da sansürle ve darbe hükümetleriyle boğuşurken ne tür zorluklarla karşılaştıklarını kendi ağızlarından dinleme olanağı buluyoruz. Akpınar, yönetmenlere ayrıca mekân ve oyuncu seçimi, müzik kullanımı gibi konularla ilgili de sorular sormuş. Bu arada kimi anekdotlara, anılara da rastlıyoruz; *Yorgun Savaşçı*'nın (1979) yakılması sürecinin ayrıntılarını, Ertem Eğilmez'in yönetmenliğe ne sebeple başladığını, Erden Kıral'ın Avrupa'da geçirdiği yıllarda yaşadıklarını öğreniyoruz. Ama tüm bunların ötesinde kitabı asıl ilgi çekici kılan, sinemamızın *Hakkari'de Bir Mevsim* (1982), *Aahh Belinda* (1986), *Anayurt Oteli* (1987), *Uçurtmayı Vurmasınlar* (1989) ve *Güneşe Yolculuk* (1998) gibi köşe taşlarının ilk hayal edildikleri anlardan başlayarak birer film haline dönüşürken hangi aşamalardan geçtiklerini ortaya koyması. '10 Yönetmen ve Türk Sineması', sinemamızın bu önemli isimlerini daha yakından tanımak isteyenlere yararı dokunacak bir söyleşiler toplamı. **(B.G.)**

ÜNLÜ YÖNETMENLERDEN SİNEMA DERSLERİ

Hazırlayan: Hasan Aydın
İnkılap Kitabevi, İstanbul, Nisan 2005, 199 sf.

Mehmet Açar, 'Ünlü Yönetmenlerden Sinema Dersleri'ne yazdığı sonsözde "iyi ve yenilikçi sinema yapanlar... iyi sinemayı bilen ve sinemanın kurtarılmasına gerek olmadığının farkına varmış yönetmenler arasından çıkar." diyor. 'Sinema Dersleri'nde söz verilen, Robert Rodriguez'den Bertrand Blier'ye, Takeshi Kitano'dan Claude Sautet'ye 13 yönetmen de tecrübelerini her türden sinema heveslisiyle paylaşıyor. Başka bir deyişle 'Sinema Dersleri' film çekmeyi kafasına koyanlara neyin nasıl yapılacağını gösteren bir el kitabından ziyade, bahsi geçen sinemacılara ilgi duyanların sıkıldıkça göz gezdireceği bir toplama. Yönetmenlerin iki-üç satırlık kariyer bilançolarını ve önemli filmlerini sıralayan kitap, sonrasında sayfalarını yönetmenlerin kalemine bırakıyor. Yönetmenler sinema dersi verirken kendi sinemasal görüşlerini de açığa vuruyorlar. Zira çoğu daha önce ders vermemiş bu insanlar, en çok kendi tecrübelerine başvuruyorlar.
Örneğin Tim Burton'ın 'uzlaşmacı olun' öğüdü veya John Woo'nun, gençliğindeki Hong Kong'un nasıl bir sinefil ortamı oluşundan dem vuruşu, bu yönetmenlerin sinematografisi düşünüldüğünde göründuğünden daha değerli bilgiler haline geliyor. Çoğu iflah olmaz birer sinefil olan yönetmenlerin kimlerden nasıl etkilendiklerini ardı ardına sıraladıkları kısa metinlerin toplamı olarak düşünüldüğünde dahi ilgiye değer bir kitap. Tabii ki her yönetmene sadece dört beş sayfa ayırabilen kitap, bu yönetmenlerin sinematografilerine kapsamlı bir bakış getiremiyor. Film çekme heveslilerine de hazır formüller sıralamıyor. Ama isminin de sezdirdiği gibi 'Sinema Dersleri', kısa metinlerle hem öğretmen-yönetmenlerin setlerinde nasıl bir atmosfer olacağıyla ilgili bir fikir veriyor hem de bu yaratıcıların dünyalarına küçük pencereler açıyor. **(E.A.U.)**

SİNE-MASAL KENTLER

Yazan: Mehmet Öztürk
Donkişot Yayınları, İstanbul, Şubat 2005, 492 sf.

Fransa'da Lumière kardeşler tarafından keşfedilen sinematografla birlikte tipik bir kitle kültürü olarak ortaya çıkan sinemanın tarihsel ve sosyolojik olarak incelendiği 'Sine-masal Kentler'de, sinema ve kent ilişkisinin birbirinden ayrılmaz bağlarla iç içe geçmişliğini bulacaksınız. Kimi zaman Rimbaud'nun devinimsiz siste yükselen teknesinde Godard'la Paris'e girerken, kimi zaman ise Rönesans mimarisinin arz-ı endam ettiği Roma'ya De Sica ile girip, Mussolini'nin kırıntılarını yerle bir edeceksiniz. Fritz Lang'la Nazizm öncesi Berlin'inde hafiyeliğe soyunup bir katilin peşine düşecek; Dostoyevski'nin ezilen böcek insanlarının Eisenstein ve Pudovkin'le Moskova'da yoldaşa dönüşümünü seyreyleyeceksiniz. Iñárritu'yla Mexico City'nin şiddetli ve azgın deviniminde paramparça olan aşklara, Dourel ile kozmopolit ve bir 'inci' gibi olan Beyrut'un yitirilişi ve bir cehenneme dönüşüne tanıklık ederken, neden katı olan her şeyin buharlaştığının yanıtlarını bulabileceksiniz. 'Sine-Masal Kentler', ilk olarak Avrupa kentlerinde işçilerin ve aylakların; başka bir deyişle küçük insanların eğlence aracı olarak vücut bulan sinemanın, yüzyıllarca dünyanın büyük bir bölümüne hükmetmiş imparatorluğun başkenti İstanbul'da, saray çevresinde hemencecik kabul edilişinin nedenlerini tartışıyor. Kitapta, büyük bir köy görünümüne büründükten sonra da feodal ilişki tarzlarını yıkamayan İstanbul'un Türkiye sinemasındaki sosyo-ekonomik yeriyle ilgili ilginç tespitler de yer alıyor. Mehmet Öztürk'ün daha önce Om Yayınları tarafından yayınlanan 'Sine-masal Kentler'inin bu yeni basımı, gözden geçirilmiş bir baskı. **(Ö.C.)**